

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННІ ФЕМ ІМЕНІ ОЛЕГА БАЛАЦЬКОГО
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

« Розвиток і удосконалення фінансового планування в сучасних умовах »

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність Фінанси, банківська справа та страхування

Керівник роботи:

_____
(підпис)

Т.А. Жукова

(ініціали, прізвище)

Студент:

_____
(підпис)

А.В. Валюх

(ініціали, прізвище)

Група:

Ф-61/1

Суми
2020

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 37 с., 2 рис., 5 табл., 35 джерел.

Мета роботи – дослідження теоретичних, методичних і практичних основ фінансового планування в бюджетній установі а також пропозиції щодо удосконалення процесу фінансового планування в бюджетних організаціях.

Предмет дослідження – фінансово-економічні відносини, які з'являються під час фінансового планування в Сумському державному університеті.

Об'єкт дослідження – фінансове планування в Сумському державному університеті.

Методи дослідження:

- вивчення і узагальнення інформації з літературних джерел;
- аналітичний метод для аналізу фінансово-економічної діяльності Сумського державного університету;
- методи статистичної обробки даних;
- метод аналізу і синтезу.

Структура роботи. У *першому розділі* розглянуто теоретичні основи фінансового планування, а саме: сутність та значення фінансового планування, його завдання, види, етапи, принципи та методи фінансового планування. У *другому розділі* проаналізовано фінансово – економічну діяльність Сумського державного університету та чинне фінансове планування. У *третьому розділі* запропоновані напрями удосконалення фінансового планування в Сумському державному університеті.

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ, РЕАКТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ, ІНАКТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ, ПРЕАКТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ, ІНТЕРАКТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ, КОШТОРИС, БЮДЖЕТУВАННЯ, ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД, СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД, ШТАТНИЙ РОЗПИС.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Теоретичні основи фінансового планування.....	6
1.1 Сутність та значення фінансового планування в діяльності суб'єкта господарювання.....	6
1.2 Види та етапи фінансового планування	8
1.3 Завдання, принципи та методи фінансового планування.....	11
2 Сучасне фінансове планування в сумському державному університеті.....	14
2.1 Фінансово-економічна діяльність Сумського державного університету	14
2.2 Чинне фінансове планування в Сумському державному університеті.....	23
3 Напрями удосконалення фінансового планування в Сумському державному університеті.....	26
Висновки	31
Перелік посилань.....	34

ВСТУП

Необхідність в прогнозуванні, управлінні та контролюванні фінансовими та іншими ресурсами на підприємстві та інших установах існувала завжди, але з розвитком економіки ця необхідність зростає і потребує вдосконалення. Фінансове планування особливо важливе в фінансово-господарській діяльності підприємства. Завдяки плануванню здійснюється необхідний контроль за використанням трудових, матеріальних і грошових ресурсів, створюються пропозиції щодо зміцнення фінансового стану підприємства.

Також фінансове планування важливе в розрізі мінімізації ризиків, зменшенні різних видів витрат, є таким би як інструментом стійкості на ринку.

В сучасних економічних умовах, які виникли, велика увага приділяється фінансовому плануванню не лише на підприємствах, а й у державних установах. Бюджетні установи є одними з найбільших груп, які існують в країні. Ці установи в більшому розмірі фінансуються за рахунок державного бюджету. Задля високоякісного планування, контролювання та управління фінансовими та іншими ресурсами потрібна чітка методика фінансового планування в даній установі. Результативне фінансове планування спричинить ефективне й раціональне використання бюджетних коштів, які надаються на утримання галузей в невиробничій сфері, скорочення другорядних видатків, запровадження бюджетними установами системних заходів економії фінансових ресурсів.

Завдяки процесу планування можна аргументувати економічно в якому розмірі потрібний капітал бюджетній установі. Звідси слідує, що бюджетній установі, тобто представникам бюджетної установи, потрібно дуже майстерно управляти активами, а також джерелами їх утворення. Задля такого вмілого управління активами має існувати ефективна організація фінансового планування

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних, методичних і практичних основ фінансового планування в бюджетній установі а також пропозиції щодо удосконалення процесу фінансового планування в бюджетних організаціях.

Задля досягнення поставленої мети, були виділені такі завдання:

- детально вивчити сутність фінансового планування та його значення в діяльності організації;
- дослідити основні види та етапи фінансового планування в організації;
- з'ясувати завдання, методи та принципи виконання фінансового планування;
- охарактеризувати фінансово-економічну діяльність Сумського державного університету;
- проаналізувати сучасне фінансове планування в Сумському державному університеті;
- запропонувати шляхи вдосконалення фінансового планування в Сумському державному університеті

Об'єктом дослідження є фінансове планування в Сумському державному університеті.

Предметом дослідження є фінансово-економічні відносини, які з'являються під час фінансового планування в Сумському державному університеті.

Методи дослідження, які були використані при написанні дипломної роботи:

- вивчення і узагальнення інформації з літературних джерел;
- аналітичний метод для аналізу фінансово-економічної діяльності Сумського державного університету;
- методи статистичної обробки даних;
- метод аналізу і синтезу.

Інформаційною базою для дипломної роботи є: навчальні посібники, наукові статті, відповідні офіційні дані про фінансово-економічну діяльність Сумського державного університету, бухгалтерська звітність суб'єкта господарювання, нормативно-правові документи.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ

1.1 Сутність та значення фінансового планування в діяльності суб'єкта господарювання

В сучасних умовах ринкової економіки незамінним і важливим елементом є система управління підприємством. Важливим компонентом в даній системі управління являється фінансове планування, яке і є однією з головних функцій управління підприємством. В умовах, коли на підприємство впливають такі чинники, як інформатизація суспільства, процес глобалізації, розвиток в інноваційній сфері та нестабільне зовнішнє середовище, фінансове планування набуває більш актуального стану.

Недооцінюючи планування на підприємстві, в тому числі і фінансове, є вірогідність того, що це може призвести до величезних негативних наслідків, економічних втрат, і в найгіршому випадку до банкрутства підприємства.

Завдяки фінансовому плануванню, як основному етапу всього планування, можна реалізувати значні вирішальні задуми підприємства, а також спрогнозувати можливі ризики банкрутства і види витрат, які можливо уникнути в майбутньому, і зробити підприємство більш конкурентноспроможним на економічному ринку.

Опрацьовувавши поняття «фінансове планування» можна дійти до такого висновку, що єдиного наукового підходу щодо сутності цього поняття не існує. Проаналізувавши джерела різних вчених, можна сказати, що у кожного автора свій варіант визначення фінансового планування. Варіанти визначення різних авторів можна розглянути у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Визначення фінансового планування

Автор і джерело	Сутність поняття «фінансове планування»
А. І. Балабанов	«...процес вироблення планових завдань, складання графіка їх виконання, розробка фінансових планів і фінансових програм (фінансове прогнозування), забезпечення їх необхідними ресурсами і робочою силою, контроль за їх виконанням» [3]
М. Д. Білик	«...процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання згідно з виробничими та маркетинговими показниками підприємства у плановому періоді» [6]
М. М. Бердар	«...процес розробки системи фінансових планів і планових показників із забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності його фінансової діяльності в майбутньому» [4]
А. В. Буряк, І. В. Дем'яненко	«...невід'ємна, але самостійна підсистема загальної системи інтегрованого планування на підприємстві. Включає аспекти перспективно-цільового характеру в складі стратегічного, поточного, оперативного фінансового планування, бізнес-планування та соціального планування» [7]
О.А. Єрмоленко, К.О. Григоренко	«...один із альтернативних фінансових інструментів, що використовується підприємствами для налагодження фінансової діяльності та підвищення власної рентабельності та платоспроможності як одних із найбільш важливих показників фінансового стану» [9]
С. В. Каламбет Ю. О. Павлова	«...процес розробки на певний період системи фінансових планів, який полягає у планування усіх доходів та напрямків їх використання для забезпечення економічного розвитку підприємства» [10]
Ю. С. Плюта	«...технологія планування, обліку та контролю за грошима і фінансовими результатами» [16]
Л. І. Телишевська	«...є важливим елементом корпоративного планового процесу, до найбільш вагомих завдань якого відносяться такі як забезпечення оптимального вкладу фінансових планів у виконання корпоративних цілей; ясне формування припущень, на яких базуються прогнози; аналіз і уточнення фінансових наслідків прийняття пропозицій щодо прибутку, витрат, цін реалізації, обігу тощо» [21]

Підсумовуючи всі варіанти вчених на сутність поняття «фінансове планування», можна виділити наступне визначення, яке найбільш чітко виражає значення цього поняття: фінансове планування – це процес, який являє собою складання планів щодо формування, розподілу й використання фінансових ресурсів на рівні певного суб'єкта господарювання, об'єднань, галузевих структур, територіально-адміністративних структур та країни загалом. [20]

Для бюджетних установ фінансове планування є головним методом для ефективного й раціонального використання бюджетних коштів, а також коштів спеціального фонду установи, своєчасного скорочення другорядних видатків, запровадження бюджетними установами системних заходів економії фінансових ресурсів.

Завдяки процесу планування можна аргументувати економічно в якому розмірі потрібний капітал бюджетній установі. Звідси слідує, що бюджетній установі, тобто керівництву бюджетної установи, потрібно дуже майстерно управляти активами, а також джерелами їх утворення. Задля такого вмілого управління активами має існувати ефективна організація фінансового планування і в університеті для цього створений планово – фінансовий відділ.

Головною метою фінансового планування можна назвати забезпечення установи потрібними джерелами фінансування, для подальшого перспективного розвитку.

В ролі суб'єкта фінансового планування виступають відділи установи, організації, підприємства, які проводять аналіз фінансових ресурсів для їх ефективного використання.

1.2 Види та етапи фінансового планування

Основою для перспективного фінансового планування є прогнозування і правильний вибір виду планування для бюджетної установи. Завдяки правильному вибраному виду можна більш точно спрогнозувати потребу бюджетної організації в капіталі задля фінансової стабільності, мінімізувати ризики, які можуть виникнути та забезпечити більш вищу результативність діяльності установи.

Види фінансового планування можна виділяти за часом, на який спрямовані головні ідеї. Виділяють чотири види планування:

- реактивне (пов'язане лише з минулим);
- інактивне (має пристосування лише до теперішнього);
- преактивне (надається перевага майбутньому);
- інтерактивне (взаємодія усіх найкращих ідей планування). [12]

У реактивному плануванні проблема розглядається з моменту її виникнення та розвитку в минулому. Планування цього виду відбувається таким чином, що початку формуються плани потреб нижчих підрозділів структури, а потім ці плани передаються керівникам наступних рівнів, які їх корегують і передають на вищій рівень.

Існують як позитивні так і негативні сторони цього виду планування. До позитивних можна віднести: минулий досвід, способи управління та цілі, які використовувалися і призвели до непередбачених наслідків, умови, які створюють безпеку для установи. Недоліками цього планування є те, що реактивне планування більш розглядається як проста одиниця або сукупність елементів, а не як система, не враховуються зміни на сьогодні, зменшує результативність установи, керування проводиться топ-менеджерами.

В інактивному плануванні умови, які існують вважаються припустимими. Особливою рисою цього виду є задоволення існуючим становищем та планування мінімум необхідного. Перевагою цього планування є обачливість. Негативними рисами є:

1. організації ефективно працюють лише в стабільних умовах, неможливість пристосування до змін, результативно діють лише ті, в яких дохід не залежить від ринкової діяльності, а утворюється за рахунок бюджетних коштів;

2. обмеження співробітників у творчому потенціалі.

В преактивному плануванні приділяється увага майбутнім змінам, та пришвидшенню цих змін. Основна мета цього планування це пошук оптимальних рішень для майбутніх проектів. Особливість цього виду це те, що майбутнє є творчою роботою учасників і контролюється.

У даному виді планування відбувається навпаки чим у реактивному плануванні, спочатку цілі і стратегії створюються на вищому рівні, а потім на нижчих рівнях і тільки тоді створюється програма дій та цілей установи. Позитивними сторонами цього методу є:

1. відповідне оцінення зовнішнього середовища та врахування його факторів у процес планування;

2. максимальне заохочення творчих працівників у процес планування.

Негативними сторонами можна назвати в цьому виді:

1. накопичений досвід використовується в максимальному розмірі;

2. дуже велике захоплення новими методами.

Метою даного планування є майбутнє проектування. Цей вид можна охарактеризувати двома характеристиками:

В залежності який період часу охоплюють плани виділяють довгострокове, середньострокове і короткострокове планування. [16]

Довгострокове планування передбачає період часу від 10 до 25 років. Довгострокове планування порівнювали зі стратегічним, але в даний час ці поняття розглядають окремо. Змістовно стратегічне планування складніше довгострокового.

Середньострокове планування відбувається на протязі 3-5 років. В цьому плануванні більш конкретно розглядаються цілі, які були висунуті в довгостроковому плануванні.

В короткостроковому плануванні відбувається розробка планів на 1-2 роки. Дуже часто це річні плани. Річні плани можуть конкретизувати за кварталами.

Також, в залежності від значення планування поділяють на стратегічне і оперативне (тактичне). [5]

Тактичне планування відбувається в короткострокові періоди, для невеликих участків діяльності і цілі задаються на вищому рівні управління.

Стратегічне планування, як уже вказувалося, пов'язане з довгостроковим і має широкий розмах.

Процес фінансового планування складається з декількох етапів:

- аналіз фінансових показників за попередній період, складання прогнозних документів, аналізування наслідків поточних рішень;

- складання поточних фінансових планів;

- оперативне фінансове планування;
- довгострокове фінансове планування. [22]

На кожному етапі фінансового планування здійснюється контроль за виконанням планів. Цим контролем займаються фінансові служби та керівництво.

1.3 Завдання, принципи та методи фінансового планування

Задля досягнення мети фінансового планування поставлені певні завдання. Завданнями фінансового планування є:

- забезпечити грошовими коштами господарський процес;
- встановити фінансові відносини з бюджетом, банками та іншими організаціями;
- аналізувати можливі ризики і мінімізувати їх;
- виявити основні напрямки ефективного використання бюджетних коштів;
- зменшити обсяг використання бюджетних коштів за рахунок раціонального (економного) використання коштів;
- контролювати за надходженням та використанням грошових коштів
- реалізувати розроблені плани
- знайти резерви збільшення доходів
- знайти найбільш вигідні напрями вкладення коштів. [19], [12]

В умовах сьогоденної економіки планування відбувається не на високому рівні, що може призвести до неочікуваних результатів. Щоб покращити фінансове планування потрібно дотримуватися принципів та методів планування. Задля ефективної діяльності, зменшення ризиків та негативних результатів потрібно правильно дотримуватися принципів планування. Загальними принципами фінансового планування є положення, на яких засновується весь процес планування. Головними принципами планування є:

- системність;
- комплексність;
- наукова обґрунтованість;

- соціальна орієнтованість;
- оптимальність;
- визначення провідних ланок і напрямів;
- координація і узгодження планів;
- взаємозв'язок поточних і перспективних планів. [14]

В принципі системності передбачається один вибір щодо побудови системи показників для об'єктів фінансового планування та виконання поставленої мети. Діяльність певного рівня організації не можливо планувати, якщо не враховувати окремих відділів даного рівня, зміни одного підрозділу потрібно відображати в змінах інших. [22]

Процес комплексності забезпечує поєднання плану діяльності з забезпеченням ресурсів на всі напрямки діяльності.

В принципі наукової обґрунтованості передбачається розробка головних показників плану обґрунтуваннями, базою для яких є нормативні акти.

В принципі соціальної орієнтованості основними завданнями є орієнтація фінансових ресурсів на розвиток в економіці, збільшення кількості робочих місць, матеріальне заохочення працівників, запровадження науково-технічного прогресу. [15]

Принцип оптимальності дає можливість вибрати найбільш ефективний варіант при плануванні.

Визначення провідних ланок і напрямів сконцентровується на найбільш важливих напрямках спрямування коштів на кожному рівні розвитку установи. [15]

У принципі взаємозв'язку поточних і перспективних планів основна ціль закріплюється за перспективним планом і поточний план підпорядковується йому.

Координація і узгодження планів забезпечує ефективне використання фінансових ресурсів.

У фінансовому плануванні застосовуються різні методи. За допомогою методів проходить планування фінансових показників, здійснюється ціль, яка була поставлена.

В таблиці 1.1 представлені методи планування, які використовуються в бюджетних установах.

Таблиця 1.1 – Методи планування, які використовуються в бюджетних установах

№ з/п	Назва	Характеристика
1	Нормативний	Основа – встановлені норми та нормативи, щодо показників, які плануються
2	Метод коефіцієнтів	Використовуються коефіцієнти минулих періодів для коригування показників
3	Програмно-цільовий	Основою є бюджетні програми, виконання яких покладено на певних виконавців
4	Методи обробки, просторових, часових та просторово-часових сукупностей	Пов'язаний з багатофакторним аналізом, під час якого враховуються насамперед зміни часу, факторні ознаки.
5	Економіко-математичний	Використовуються інструменти математики та кібернетики
6	Метод системного аналізу та синтезу	Взаємодоповнюючі методи, які пов'язані з розглядом одного і того ж елемента з різних сторін
7	Балансовий	Напрями витрат узгоджуються з джерелами фінансування, співставлення доходів до витрат
8	Аналітичний метод	Аналіз зміни показників у плановому періоді відносно минулих та факторів, що на це вплинули
9	Метод прямого рахунку	Детальний розрахунок кожного елемента доходів чи видатків.

2 СУЧАСНЕ ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ В СУМСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

2.1 Фінансово-економічна діяльність Сумського державного університету

Університет є неприбутковою установою, то для того, щоб бюджетна установа виконувала свої функції, визначені її Положенням чи Статутом, їй в першу чергу необхідний план, в якому повинні бути визначені доходи, які вона має отримати протягом бюджетного періоду, та відповідні видатки, які будуть здійснені на утримання установи, для здійснення нею своїх повноважень.

Згідно з п. 1 Порядком №228 складання, розгляд, затвердження та основні вимоги щодо виконання кошторисів доходів і видатків бюджетних установ та організацій, затвердженим постановою КМУ від 28.02.2002 р. №228.

У бюджетних установах існує основний плановий документ, який затверджується на початку кожного року – це кошторис. За рахунок затвердженого кошторису бюджетна установа має право отримати доходи і здійснити видатки. Також кошторисом визначається обсяг коштів та їх спрямування для виконання певних функцій і здійснення певних цілей, які визначаються на рік відповідно з бюджетними призначеннями. [1]

В свою чергу економісту необхідно знати:

- які кошти мають поступити до бюджету;
- скільки можна використати на утримання установи;
- як їх правильно використовувати .

Наявні такі види кошторисів:

- індивідуальні кошториси. Вони складаються бюджетними установами і не залежать від того, як здійснюється облік в організації, самостійно чи бухгалтерією. Індивідуальний кошторис та план асигнувань робиться для кожної функції яка виконується. Індивідуальні кошториси складаються розпорядниками коштів бюджету нижчого рівня за класифікацією;
- зведені кошториси. Дані кошториси не затверджуються. Вони мають на меті показати дані індивідуальних кошторисів та об'єднати їх. Зведені

кошториси складаються головним розпорядником вищого рівня та подаються в Міністерство фінансів України, Міністерству фінансів Автономної Республіки Крим (тимчасово окупованої території), місцевим фінансовим органам;

- кошториси на централізовані заходи. Це певний вид кошторисів, до яких входить лише асигнування на проведення заходів, і лише тоді, коли дозволено проводити такі заходи за рахунок бюджетних коштів. [1]

Будь який кошторис складається із двох частин:

I частина «ДОХОДИ»;

II частина «ВИДАТКИ».

Доходи і видатки державних установ складаються з двох фондів: спеціального та загального. Це визначається законом України «Про Державний бюджет України».

Кошти, які відносяться до загального фонду бюджетної установи:

- кошти, отримані від сплати податків та зборів;
- кошти, отримані від надання послуг;
- кошти, які надходять від вищестоящої організації, що затверджені кошторисом.

Кошти які відносяться до спеціального фонду це кошти, які надходять за надання послуг установою, відповідно до виду її діяльності, благодійні внески, надходження від додаткової діяльності;

Щоб згрупувати доходи, видатки та фінансування бюджету за економічними ознаками, функціональною діяльністю, організаційним устроєм відповідно до чинного законодавства та міжнародних стандартів, Мінфіном України розроблено бюджетну класифікацію, яка знайшла своє відображення в наказі МФУ від 14.01.2011 р. №11. [2]

На рисунку 2.1 зображено надходження СумДУ у 2019 році за виключенням соціального та стипендіального фонду.

Надходження СумДУ у 2019 р. (за виключенням соціального та стипендіального фонду)

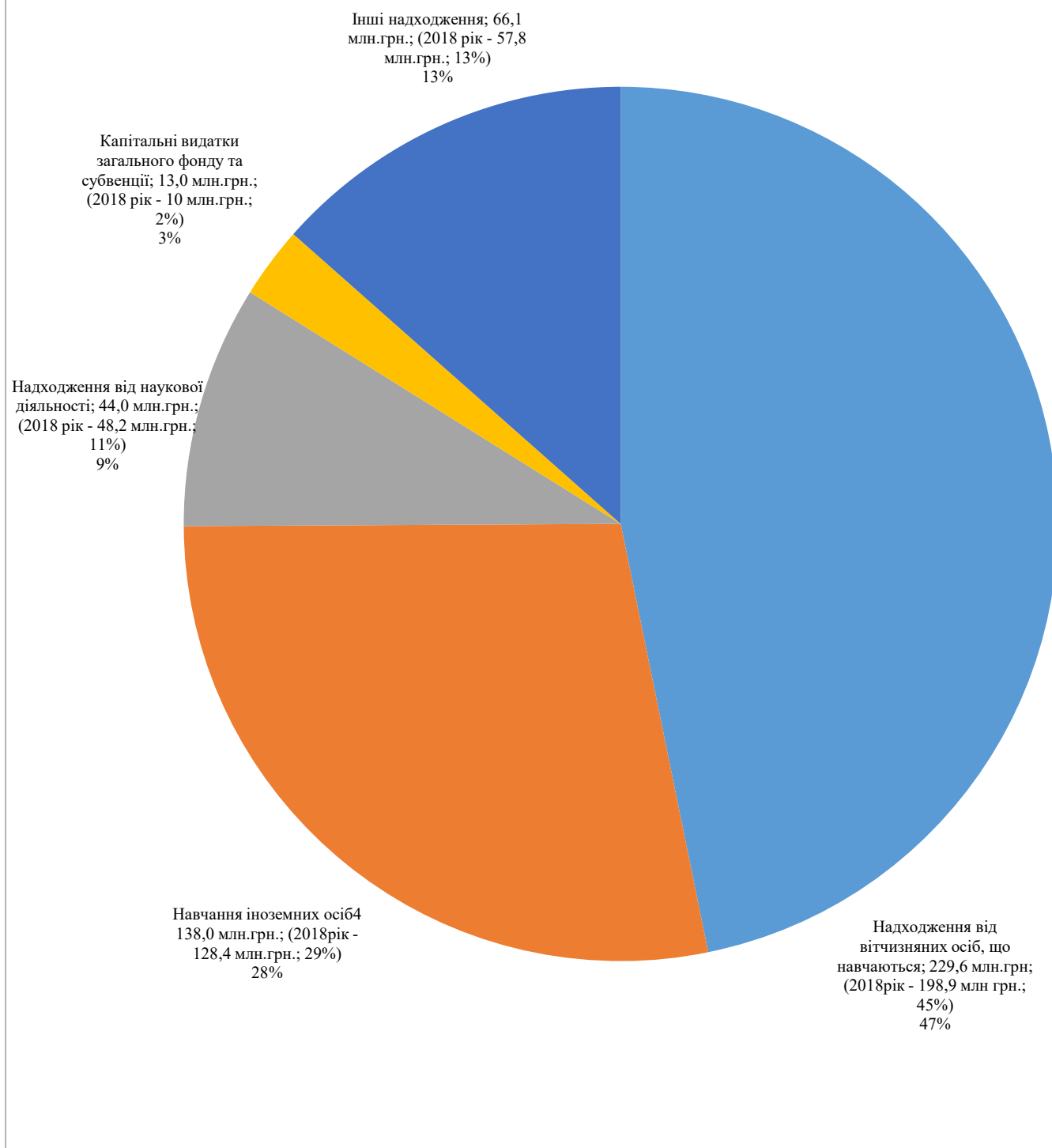

Рисунок 2.1 – Надходження СумДУ у 2019 році за виключенням соціального та стипендіального фонду.

Поглянувши на діаграму бачимо, що більшу частину надходжень у 2019 році, а саме 47% становлять надходження від вітчизняних осіб, що навчаються і в грошовому еквіваленті це 229,6 млн.грн, що на 2% або на 30,7 млн.грн більше чим у 2018 році. Наступною частиною надходжень, що становить 28% є надходження від іноземних осіб, що навчаються, 138,0 млн.грн, в порівнянні з 2018 роком на 9,6 млн.грн більше.

Надходження від наукової діяльності в 2019 році становили 44,0 млн.грн, це 9% від загальних надходжень, що на 2% або на 4,2 млн.грн менше, чим в 2018 році. Це пов'язано зі зменшенням наукових досліджень, науково – дослідних і дослідно – конструкторських робіт, зменшення залучення провідних учених та науковців, зменшення науково-практичних, науково-методичних семінарів, конференцій. Капітальні видатки загального фонду та субвенції становлять 13,0 млн.грн або 2% від усіх надходжень, що на 1% і на 3 млн.грн більше ніж у 2018 році.

13% або 66,1 млн.грн від усіх надходжень становлять інші надходження, що на 8,3 млн. грн більше ніж у 2018 році. До інших надходжень відносять:

- благодійні внески, гранти, дарунки;
- кошти, отримані від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів;
- кошти, отримані від розміщення на депозитах тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг;
- плата за оренду майна бюджетних установ;
- надходження від додаткової діяльності;
- надходження бюджетних установ від реалізації в установленому порядку майна.

Загалом надходження у 2019 році за виключенням соціального та стипендіального фонду становлять 477,7 млн. грн, що на 34,4 млн.грн більше ніж у 2018 році. В першу чергу це пов'язано з покращенням фінансування студентів, що навчаються на умовах бюджетного фінансування. Також це збільшення кількості вітчизняних осіб та іноземних, які здобувають освіту.

Основні показники фінансово-економічної діяльності СумДУ, а саме доходи, відображені в таблиці 2.1

Таблиця 2.1 – Основні показники фінансово- економічної діяльності СумДУ (доходи, тис.грн)

	Показник, тис.грн	Роки			Приріст 2018 року	% у порівнянні з 2017 роком	Приріст 2019 року	% у порівнянні з 2018 роком
		2017	2018	2019				
	Складові фінансування СумДУ							
1	Загальний фонд	158130	179458	220753	21328	13,5	41295	23,0
2	Спеціальний фонд	201441	241219	251014	39778	19,75	9795	4,1
3	Наукові дослідження (загальний фонд)	10531	22905	23161	12374	117,5	256	1,1
4	Наукові дослідження (спеціальний фонд)	15915	19407	17387	3492	21,94	-2020	-10,4
5	Надходження КГХ	8598	9752	10692	1154	13,4	940	9,6
6	Інші доходи	5203	9991	9691	4788	92	-300	-3,0

Проаналізувавши таблицю 2.1 можна дійти до таких висновків. Доходи загального фонду з кожним роком збільшується. Порівнюючи 2018 рік з 2017 роком доходи загального фонду збільшилися на 21328 тис.грн або на 13,5%, у 2019 році доходи загального фонду збільшилися на 41295 тис.грн або на 23,0% порівнюючи з 2018 роком. Доходи спеціального фонду порівнюючи 2018 рік з 2017 роком збільшилися на 39778 тис.грн або на 19,75%, у 2019 році доходи спеціального фонду збільшилися на 9795 тис.грн або на 4,1% порівнюючи з 2018 роком.

Наукові дослідження по загальному фонді у 2018 році збільшилися на 12374 тис.грн або на 117,5% у порівнянні з 2017 роком. У 2019 році наукові дослідження по загальному фонді збільшилися на 256 тис.грн або на 1,1% порівнюючи з 2018 роком. Збільшення фінансування на наукові дослідження пов'язано зі збільшенням проведення і виконання науково – педагогічними працівниками наукових досліджень, залученням до навчального процесу учених, науковців, працівників інших вищих навчальних закладів та інших наукових установ та організацій. Також збільшується кількість олімпіад, конкурсів, науково – дослідних робіт.

Наукові дослідження по спеціальному фонді у 2018 році збільшилися на 3492 тис.грн або на 21,94% у порівнянні з 2017 роком. Збільшення пов'язане зі збільшенням замовлень на проведення науково – дослідних робіт, розвитком різних форм наукової співпраці, у тому числі і міжнародної, з установами та іншими організаціями, що не належать до закладів вищої освіти і потребують розв'язання складних наукових проблем, шляхів їх вирішення. Збільшується кількість грантів для проведення наукових досліджень, конференцій, семінарів, розроблення планів щодо вирішення проблем. У 2019 році наукові дослідження по спеціальному фонді зменшилися на 2020 тис.грн або на 10,4% порівнюючи з 2018 роком. Можливо зменшення відбулися за рахунок зменшення замовлень на проведення досліджень від інших установ, організацій, зменшилася кількість грантів для наукових досліджень.

Надходження комплексу громадського харчування у 2018 році порівнюючи з 2017 роком збільшилися на 1154 тис.грн або на 13,4%, а в 2019 році в порівнянні з 2018 роком збільшилися на 940 тис.грн. або на 9,6%. Інші доходи у 2018 році збільшилися на 92% у порівнянні з 2017 роком, а в 2019 році доходи зменшилися на 300 тис.грн у порівнянні з 2018 роком.

На рисунку 2.2. можна побачити стипендіальний фонд Сумського державного університету за період 2017 -2019 роки.

Рис. 2.2 – Стипендіальний фонд Сумського державного університету за період 2017 – 2019 роки.

Стипендіальний фонд у 2017 році становив 40,937 млн. грн, а в 2018 році зменшився на 1,526 млн. грн і становив 39,411 млн. грн. Зменшення розміру стипендіального фонду у 2018 році пов'язане зі збільшенням стипендії, яке відбулося з 1.11.2017 року. У 2019 році стипендіальний фонд перевищив стипендіальний фонд 2018 року на 1,833 млн. грн і становив 41,244 млн. грн. Це є позитивною стороною для студентів, які навчаються у Сумському державному університеті, адже збільшилася кількість студентів, які отримують стипендію. А також завдяки рейтингової шкали для отримання стипендії зросла успішність студентів у навчанні.

Витрати Сумського державного університету відображені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Основні показники фінансово - економічної діяльності СумДУ (витрати, тис.грн)

	Показник, тис.грн	Роки			Приріст 2018 року	% у порівнянні з 2017 роком	Приріст 2019 року	% у порівнянні з 2018 роком
		2017	2018	2019				
	Загальний обсяг витрат СумДУ	394129	487442	565211	93313	23,68	66143	22,31
1	Фонд оплати праці з нарахуваннями (без науки)	231656	268976	330652	37320	16,1	61676	22,93
1.1	Загальний фонд	97828	115056	141346	17228	17,6	26290	22,85
1.2	Спеціальний фонд	133828	153920	189306	20092	15	35386	22,99
2	Фонд оплати праці з нарахуваннями (наука)	18878	28714	33451	9836	52,1	4737	16,5
2.1	Загальний фонд	8761	16343	18360	7582	86,5	2017	12,34
2.2	Спеціальний фонд	10117	12371	15091	2254	22,28	2720	21,99
3	Капітальні видатки	6198	21849	28025	15651	252,5	6176	28,27
4	Академічна стипендія	40937	39411	41244	-1526	-3,73	1833	4,65
5	Комунальні видатки	32880	34653	39844	1773	5,4	5191	14,98
5.1	Загальний фонд	13149	11237	15319	-1912	-14,54	4082	36,33
5.2	Спеціальний фонд	19731	23416	24525	3685	18,7	1109	4,74

Продовження таблиці 2.2.

6	Інші видатки	56878	85853	83211	28975	50,9	-2642	-3,08
---	--------------	-------	-------	-------	-------	------	-------	-------

Розглянувши таблицю 2.2 можна побачити що загальний обсяг витрат у 2018 збільшився на 93313 тис.грн порівнюючи з 2017 роком, або на 23,68%, а в 2019 році витрати збільшилися в порівнянні з 2018 роком на 66143 або на 22,31%. Тобто це показує що приріст зменшився між роками, що є позитивною тенденцією. Далі проаналізую конкретніше кожний вид витрат. Фонд оплати праці по загальному фонду у 2018 році збільшився на 17228 тис.грн або на 17,6% в порівняння з 2017 роком, а в 2019 році порівнюючи з 2018 роком збільшився на 26290 тис.грн або на 22,85%. Фонд оплати праці по спеціальному фонду у 2018 році збільшився на 20092 тис.грн або на 15% в порівняння з 2017 роком, а в 2019 році 35386 тис.грн або на 22,99%. Фонд оплати праці по загальному фонду по науці у 2018 році збільшився на 7582 тис.грн або на 86,5% в порівняння з 2017 роком, а в 2019 році порівнюючи з 2018 роком збільшився на 2017 тис.грн або на 12,34%. Фонд оплати праці по спеціальному фонду по науці у 2018 році збільшився на 2254 тис.грн або на 22,28% в порівняння з 2017 роком, а в 2019 році 2720 тис.грн або на 21,99%.

Збільшення витрат по загальному фонду пов'язане з великим рухом кадрів, що відбувається щомісяця, викладачі постійно підвищують свою кваліфікацію, внаслідок чого мають місце накази по особовому складу. До цього відносяться надбавки за вислугу років, доплати за наукові ступені.

Збільшення витрат по спеціальному фонду пов'язане з такими виплатами:

- виплати за якість виконуваних робіт;
- виплати за вислугу років, преміальні виплати за підсумками роботи;
- стимулююча надбавка за кваліфікаційну категорію;
- стимулююча надбавка за наявність наукового ступеня;
- стимулююча надбавка за високу професійну майстерність;
- одноразова премія за виконання важливих, відповідальних робіт;
- одноразова премія за впровадження в роботу досягнень науки, премії з ФЗП;
- одноразові премії до ювілейних дат, професійних свят та ін.

Окрім безпосередньо окладів та інших доплат, викладач також може отримати додатковий заробіток у вигляді погодинної оплати (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Розміри погодинної оплати праці (грн) працівників усіх галузей економіки за проведення навчальних занять (з 1 січня 2020 року)

Контингент	Ставки погодинної оплати, грн			
	Професор	Доктор наук	Доцент або кандидат	Не мають наук. ступеня
Учні шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, гімназій, ліцеїв, студенти ВНЗ I та II рівнів акредитації	105,94	83,87	71,47	59,91
Студенти вищих навчальних закладів III та IV рівнів акредитації	196,54	155,34	119,81	95,64
Аспіранти, слухачі курсів, які обіймають посади, що вимагають освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, магістра.	226,60	179,30	143,36	119,81

Зі звіту «з праці» (Форма № 1- ПВ) середньоспискова чисельність працівників Сумського державного університету склала: у 2018 році – 2456 чол, у 2019 – 2667 чол. Отже, як ми бачимо, чисельність працюючих в СумДУ постійно зростає.

Капітальні видатки у 2018 році збільшилися на 15651 тис.грн або на 252,5% в порівнянні з 2017 роком, а в 2019 році 6176 тис.грн або на 28,27%. Академічна стипендія у 2018 році зменшилася на 1526 тис.грн або на 3,73% в порівнянні з 2017 роком, а в 2019 році академічна стипендія збільшилася на 1833 тис.грн або на 4,65% в порівнянні з 2018 роком. Комунальні видатки у 2018 році збільшилися на 1773 тис.грн або на 5,4%, а в 2019 році збільшилися на 5191 тис.грн або на 14,98%. Це пов'язано зі збільшенням тарифу на комунальні послуги. Інші видатки у 2018 році збільшилися в порівнянні з 2017 роком на 28975 тис. грн або на 50,9%, а в 2019 році інші видатки зменшилися на 2642 тис.грн або на 3,08%.

2.2 Чинне фінансове планування в Сумському державному університеті

В основі фінансово-економічних служб СумДУ лежить проректор з економічних питань, в його обов'язки входять: круг питань, які стосуються фінансово-економічної діяльності СумДУ, підписання платіжних документів, підписання наказів.

Проректору підпорядковуються: планово-фінансовий відділ, бухгалтерська служба, відділ закупівель, відділ договірних відносин, департамент бізнес-процесів, відділ технічного супроводу закупівель, відділ внутрішнього управлінського обліку.

В обов'язки планово-фінансового відділу входить: складання кошторисів доходів і витрат Сумського державного університету, складання кошторисів на окремі види платних послуг, які можуть надаватися, обрахування орендної плати.

В обов'язки бухгалтерської служби входять всі фінансові розрахунки університету, розрахунок з постачальниками та підрядниками по заробітній платі, облік доходів за видами надходження, облік матеріальних цінностей тощо. Даному відділу підпорядковуються: відділ обліку матеріалів та необоротних активів, відділ по обліку нарахування заробітної плати та стипендій, відділ обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, сектор обліку касових операцій, сектор обліку науково – дослідних робіт, ревізійний відділ.

В обов'язки ревізійного відділу входить: поточний контроль і ревізія всіх видів і підрозділів СумДУ за наказом ректора.

Організацію та ведення бухгалтерського обліку забезпечує бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером.

Бухгалтери в своїй діяльності керуються чинним законодавством України, наказами і розпорядженнями ректора університету, посадовою інструкцією та дорученнями головного бухгалтера.

На них покладено безпосередню відповідальність за виконання вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», виконання Кзпп України, Бюджетного кодексу, наказів, розпоряджень, інструкцій, положень і інших законодавчих і нормативних документів по стипендіальному фонду, харчуванню студентів, соціальних допомога. Законність, своєчасність і правильність оформлення бухгалтерської і фінансової документації.

Відділ державних закупівель. Оскільки фінанси університету по спеціальному фонду складають близько 341 млн грн. на рік, більшість матеріалів та послуг потрібно закупати за умовами тендерів. Фахівці відділу державних закупівель займаються проведенням процедур тендерних закупівель, заключенням угод, узагальненням та систематикою потреб всього комплексу університету, об'єм послуг та закупівель матеріалів, слідкують за недопущенням перевищення об'ємів закупівель по певним позиціям протягом року.

Постійний контроль за правильністю проведення операцій та витрачанням бюджетних коштів покладено на ревізійний відділ, який протягом року проводить позапланові перевірки, інвентаризації як в службах університету, так і бухгалтерських операціях. За результатами перевірок фахівець ревізійного відділу ознайомлює ректора університету, який вживає невідкладних заходів щодо забезпечення дотримання вимог чинного законодавства.

На сьогодні на планово - фінансовий відділ покладено відповідати за складання лімітних довідок та кошторисів установи, штатний розклад, обрахунок потреб в фінансуванні, контроль за своєчасним переглядом цін за навчання, заробітну плату у відповідності за змінами діючого законодавства, складання кошторисів вартості навчання та інших платних послуг, які має право надавати університет згідно постанови 796 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності».

Також проводяться розрахунки стипендії студентам університету з забезпеченням магістрів галузі знань контролю механізму формування стипендіального фонду. Забезпечується своєчасна здача звітностей до управління статистики та МОНУ: звіти з праці, звіти по стипендіальному забезпеченню студентів, аспірантів, докторантів комплексу СумДУ, звіти щодо оренди нерухомого майна, звіт про виконання плану по штатах і контингентах, щомісячні звіти про підготовку магістрів галузі знань «Публічне управління та адміністрування». В установлені терміни надається бюджетна пропозиція по ВНЗ на наступний рік, а також до Національного агентства України з питань державної служби надана конкурсна пропозиція галузі знань « Публічне управління та адміністрування».

Надається інформація щодо потреби видатків на соціальне забезпечення студентів – сиріт, на стипендіальне забезпечення, оплати комунальних послуг.

Розроблюються кошториси: по підготовці студентів, аспірантів, слухачів; по відрядженню закордон, стажування; інші кошториси по наданню платних послуг; щодо вартості проживання в гуртожитках. Також планово – фінансовий відділ займається створенням наказів про матеріальну допомогу співробітникам СумДУ, договорами оренди та договорами по утриманню орендованих приміщень. Кожного року у зв'язку із підвищенням заробітної плати, тарифів на оплату комунальних послуг створюються додаткові угоди до договорів на утримання приміщення.

3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ В СУМСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

В сучасних економічних умовах приділяється велика увага удосконаленню фінансового планування. Адже не кожна установа має чітку методику фінансового планування. В результаті не високоякісне планування, контролювання та управління фінансовими та іншими ресурсами.

На даний момент знаходять різні шляхи удосконалення фінансового планування в установах у тому числі і бюджетних. Результативне фінансове планування призводить до збільшення надходжень установи і їх ефективного використання.

Фінансове планування – це процес, який являє собою складання планів щодо формування, розподілу й використання фінансових ресурсів на рівні певного суб'єкта господарювання, об'єднань, галузевих структур, територіально-адміністративних структур та країни загалом. [20]

Для бюджетних установ фінансове планування є головним методом для ефективного й раціонального використання бюджетних коштів, а також коштів спеціального фонду установи, своєчасного скорочення другорядних видатків, запровадження бюджетними установами системних заходів економії фінансових ресурсів.

З постійним розвитком економіки і збільшенням конкуренції з'являється необхідність у постійному вдосконаленні фінансового планування. Основне завдання вдосконалення фінансового планування проявляється в тому, що господарюючий суб'єкт отримує можливість швидкого пристосування до умов зовнішнього середовища. В результаті суб'єкт господарювання отримує конкурентні переваги.

Враховуючи проаналізоване фінансове планування в Сумському державному університеті можна зробити висновок, що фінансове планування розвивається і удосконалюється під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Розвиток фінансового планування є одним з головних внутрішньоорганізаційних функцій в системі управління. Але фінансове планування постійно потребує доповнення і

удосконалення не лише на теоретичному, але й на практичному рівнях. Це процес при якому розглядається взаємодія показників, що показані в балансі доходів та витрат закладу.

Основною умовою для ефективного фінансового планування є існування фінансової служби, яка виробляє і контролює виконання фінансових планів.

В основі фінансово-економічних служб СумДУ лежить проректор з економічних питань, в його обов'язки входять: круг питань, які стосуються фінансово-економічної діяльності СумДУ, підписання платіжних документів, підписання наказів.

Проректору підпорядковуються: планово-фінансовий відділ, бухгалтерська служба, відділ закупівель, відділ договірних відносин, департамент бізнес-процесів, відділ технічного супроводу закупівель, відділ внутрішнього управлінського обліку.

Головним етапом планування можна сказати є фінансовий план, за допомогою якого можна зробити висновки і побачити майбутні результати діяльності закладу в плановому періоді. Ці результати потрібні для даних, щодо надходження коштів та їх обсягу, напрямів використання, їх наявності та фінансового стану, якого можна досягти.

Кінцевим таким етапом є узагальнення підходів і створення методики планування для ефективної та результативної діяльності державного вищого навчального закладу.

Можна запропонувати, що для складання фінансового плану краще використовувати непрямий метод. Адже він дає інформацію про надходження коштів, напрямів їх використання.

Для збільшення ефективності фінансового планування потрібно застосовувати інноваційні технології. Під час створення фінансових планів потрібно слідкувати за розвитком фінансових ринків, станом трудових і матеріальних ресурсів. Постійно потрібно накопичувати, підсумовувати і аналізувати інформацію про фінансові планування. Це дає змогу розробити основні фінансові показники і здійснити коригування під час змін в діяльності підприємства. Впроваджуючи інноваційні технології, підприємство повинно удосконалювати і фінансове забезпечення. Сюди відноситиметься підвищення і перепідготовка кваліфікації працівників фінансових та економічних служб підприємства.[13]

Неабияке значення в створенні фінансового планування відіграє концепція мінімізації ризиків, яка прогнозує оцінку стратегічного і тактичного фінансового планування, ймовірність виникнення ризику та його оцінку. Також під час фінансового планування потрібно враховувати концепцію фінансової рівноваги. Основним завданням цієї концепції є збалансування показників фінансового стану, прогнозування змін, які виникають за кризових ситуацій та змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі діяльності підприємства. [17]

На сьогодні фінансове планування є головним фактором керування державними фінансами. Процес бюджетування в державних закладах вищої освіти проводиться за наявності бюджетного плану та кошторисів.

Заклади вищої освіти фінансуються не лише за рахунок держави, а мають і свої надходження, адже не лише готують фахівців, а й займаються науковими роботами, дослідженнями. В умовах, коли недостатньо бюджетного фінансування вищі навчальні заклади починають шукати вихід із залученням позабюджетних коштів для фінансування діяльності.

В сучасних умовах зростають позабюджетні джерела фінансування для повного функціонування бюджетних установ, в тому числі і вищих навчальних закладів. Позабюджетними коштами можуть бути грошові кошти та доходи в матеріальній чи нематеріальній формі. Ці кошти отримані в результаті фінансово-господарської діяльності.

Основні джерела надходження коштів:

- надання платних послуг;
- спонсорські кошти.

Останнім часом спонсорська допомога дуже швидко поширюється. Одним із найпоширеніших форм фінансування є фандрайзинг.

Фандрайзинг – це процес збору коштів на реалізацію проектів неприбуткових організацій.

Основними інструментами фандрайзингу є:

- гранти;
- безпроцентна поворотна фінансова допомога або поворотний грант;
- оплата послуг на договірній основі для проведення семінарів, досліджень.

Гранти надаються організацією для реалізації неприбуткового проекту або програми.

Безпроцентна поворотна фінансова допомога надається неприбутковій установі для здійснення проектів. В результаті проведення цього проекту планується отримати дохід. Поворотна фінансова допомога має на увазі часткове або повне повернення фінансування, що надавалося для здійснення цього проекту. [11]

Сумський державний університет активно бере участь у грантах. Дуже розвинена міжнародна діяльність. Особливо це міжнародні грантові проекти, такі як:

- TEMPUS;
- ERASMUS MUNDUS;
- ERASMUS+;
- USAID;
- Visegrad Fund;
- British Council.

Це програми зовнішньої допомоги Європейського Союзу. Їх мета – сприяти модернізації системи вищої освіти у країнах-партнерах ЄС через активізацію співпраці між вищими навчальними закладами країн-членів ЄС та країн-партнерів.

Програма Темпус надає фінансування з метою заохочення взаємодії та збалансованого співробітництва між вищими навчальним закладами у країнах-партнерах та в країнах-членах Європейського Союзу

Плановим документом для фінансування є кошторис. В якому розраховуються й затверджуються планові витрати на певний період. Кошторисне фінансування полягає в тому, що кошти, які виділяються на певні цілі то і використовуються для цих же цілей. Але в деяких випадках є право на перерозподіл коштів між деякими статтями.

Кошторисне фінансування також має також як переваги так і недоліки. Перевагами кошторисного фінансування є що за допомогою даного методу забезпечується відповідність доходної та видаткової частин кошторису, тобто фінансування планових витрат бюджетної установи відбувається в повному обсязі. Але фінансування по кошторису завжди контролюється, за якими статтями витрачаються кошти.

Для результативної фінансової діяльності закладу вищої освіти необхідно удосконалити або створити свій власний підхід, щодо фінансування, враховуючи вид діяльності закладу вищої освіти.

В даному випадку особливе значення має відділ фінансового планування і прогнозування у вищому навчальному закладі. Його завданням у наданні фінансування діяльності державного закладу вищої освіти є реалізація прогностичної функції.

Проаналізувавши витрати, які йдуть з бюджетного фінансування, приймаються рішення на фінансування бюджетної програми в запропонованих обсягах чи зменшення цих обсягів фінансування на поточний рік. Задля повного фінансування в запропонованих обсягах необхідно зробити аналіз показників, які доводять необхідність фінансування у певному обсязі, спрогнозувати фінансові зміни, обсяг забезпеченості і розміри видатків.

Вдосконалювати фінансове планування можна такими способами:

- почати використовувати стратегічне планування, яке майже не використовується через сповільнені темпи розвитку та проблематичність розрахунку точних фінансово-економічних показників;
- використання економіко-математичних методів, економічних нормативів;
- стандартизувати фінансові плани в окремих видах діяльності. [18]

ВИСНОВКИ

Фінансове планування – це процес, який являє собою складання планів щодо формування, розподілу й використання фінансових ресурсів на рівні певного суб'єкта господарювання, об'єднань, галузевих структур, територіально-адміністративних структур та країни загалом. [8]

Для бюджетних установ фінансове планування є головним методом для ефективного й раціонального використання бюджетних коштів, а також коштів спеціального фонду установи, своєчасного скорочення другорядних видатків, запровадження бюджетними установами системних заходів економії фінансових ресурсів.

Завдяки процесу планування можна аргументувати економічно в якому розмірі потрібний капітал бюджетній установі. Звідси слідує, що бюджетній установі, тобто представникам бюджетної установи, потрібно дуже майстерно управляти активами, а також джерелами їх утворення. Задля такого вмілого управління активами має існувати ефективна організація фінансового планування і в університеті для цього створений планово – фінансовий відділ.

Головною метою фінансового планування можна назвати забезпечення установи потрібними джерелами фінансування, для подальшого перспективного розвитку.

В основі фінансово-економічних служб СумДУ лежить проректор з економічних питань, в його обов'язки входять: круг питань, які стосуються фінансово-економічної діяльності СумДУ, підписання платіжних документів, підписання наказів.

Проректору підпорядковуються: планово-фінансовий відділ, бухгалтерська служба, відділ закупівель, відділ договірних відносин, департамент бізнес-процесів, відділ технічного супроводу закупівель.

В обов'язки планово-фінансового відділу входить: складання кошторисів доходів і витрат Сумського державного університету, складання кошторисів на окремі види платних послуг, які можуть надаватися, обрахування орендної плати.

Проаналізувавши фінансово – економічну діяльність Сумського державного університету, можна зробити висновки що доходи університету з кожним роком збільшуються як за рахунок загального фонду, так і за рахунок спеціального фонду. Загальний фонд збільшується на основі штатного розпису та затвердженого кошторису, який робиться кожного року на початку року. В якому прогнозується суми видатків за різними статтями. Спеціальний фонд збільшується за рахунок платних послуг, які надає університет.

Видатки Сумського державного університету також збільшилися за аналізований період, особливо збільшилися видатки на фонд заробітної плати, капітальні видатки та видатки на комунальні послуги. Збільшення видатків на фонд оплати праці пов'язане з тим, що кількість працюючих збільшується, також викладачі постійно підвищують свою кваліфікацію, внаслідок чого з'являються надбавки за вислугу років, доплати за наукові ступені. Виплачуються премії за якість виконуваних робіт, стимулюючі надбавки за високу професійну майстерність, одноразові премії за виконання важливих, відповідальних робіт; одноразові премії за впровадження в роботу досягнень науки, премії з ФЗП; одноразові премії до ювілейних дат, професійних свят та ін.

Преміювання виконує функції забезпечення зацікавленості працівників у результатах праці. Преміювання працівників СумДУ проводиться за підсумками роботи за місяць пропорційно фактично відпрацьованому кожним штатним працівником часу за основною посадою.

Водночас, керівництво ВНЗ не припиняє пошук нових можливостей щодо покращення розвитку трудового потенціалу.

Заклади вищої освіти фінансуються не лише за рахунок держави, а мають і свої надходження, адже не лише готують фахівців, а й займаються науковими роботами, дослідженнями. В умовах, коли недостатньо бюджетного фінансування вищі навчальні заклади починають шукати вихід із залученням позабюджетних коштів для фінансування діяльності.

Для результативної фінансової діяльності закладу вищої освіти необхідно удосконалити або створити свій власний підхід, щодо фінансування, враховуючи вид діяльності закладу вищої освіти. В даному випадку особливе значення має відділ фінансового планування і прогнозування у вищому навчальному закладі.

Його завданням у наданні фінансування діяльності державного закладу вищої освіти є реалізація прогностичної функції.

Враховуючи проаналізоване фінансове планування в Сумському державному університеті можна зробити висновок, що фінансове планування розвивається і удосконалюється під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Зазначена нормативна база СумДУ дозволяє достатньо ефективно організовувати роботу персоналу університету, досягати поставлених цілей діяльності закладу.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» від 28.02.2002р. №228
2. Наказ Міністерства фінансів України «Про бюджетну класифікацію» від 14.01.2011р. №11
3. Балабанов И. Т. Анализ и планирование финансов хозяйствующих субъектов: учебное пособие / И.Т. Балабанов. – М. : СПб эконом. колледж, 2011. - 80 с.
4. Бердар М. М. Фінанси підприємств: навч. посібник / М. М. Бердар. – К. : Центр учбової літератури, 2010. - 352 с.
5. Бескровна Л.О. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. / Бескровна Л.О., Ісайко Т.А., Жуковська Л.Е. – Одеса : ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2011. - 118 с.
6. Білик М. Д. Бюджетування у системі фінансового планування / М.Д. Білик // Фінанси України (укр.). - 2007. - № 3. - С. 97–110.
7. Буряк А. В. Фінансове планування в системі управління розвитком підприємства / А.В. Буряк // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. - 2015. - С. 155–160.
8. Гонта О. Фінансове планування на підприємствах реального сектору економіки / О. Гонта // Проблеми і перспективи економіки та управління. - 2017. - № 4 (12). - С. 128-133.
9. Єрмоленко О. А. Фінансове планування в умовах невизначеності / О. А. Єрмоленко // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2015. - № 49. - С. 230–232.
10. Каламбет С. В. Сутнісна характеристика фінансового планування на підприємстві / С. В. Каламбет, Ю.О. Павлова // Економіка та держава. - 2015. - № 11. - С. 22–24.
11. Люта О.В. Особливості реалізації фінансового механізму бюджетних установ / О. В. Люта, Н. Г. Пігуль // Вісник Академії митної служби України. «Економіка». - 2010. - № 2 (44). - С. 94–101.

12. Лапіна І. Сутність, проблеми та перспективи фінансового планування підприємств в сучасних умовах / І. Лапіна, А. Янчев // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. - 2016. - № 10(242). - С. 73-86.
13. Левицька С. О. Аналітичне забезпечення планування фінансування державних закладів вищої освіти / С. О. Левицька // Економічний простір. - 2018. - № 140. - С.95-106.
14. Максимова М. В. Концептуальні положення фінансового планування на підприємстві / М.В. Максимова, А.І. Щербина // Ефективна економіка. - 2019. - №7. - С. 78 – 82.
15. Оверчук А. В. Теоретичні аспекти фінансового планування / А.В. Оверчук // Вісник ЖДТУ. - 2014. - № 1 (67). - С. 99–105.
16. Плюта Ю. С., Батрак І. О., Тарасенко І. О. Фінансове планування на підприємстві та напрями його вдосконалення / Ю. С. Плюта, І. О. Батрак, І.О. Тарасенко // Формування ринкових відносин. - 2014. - № 7 (158). - С. 56–58.
17. Радченко Д. М. Сутнісна характеристика фінансового планування на підприємстві / Д.М. Радченко // Молодий вчений. - 2016. - № 6. - С. 89-93.
18. Рубаха М.В. Теоретичні аспекти дослідження фінансового планування на підприємстві / М.В. Рубаха, А.М. Галайко // Науковий вісник. - 2016. - №5. - С.143 – 156.
19. Ставерська Т. О. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах: навч. посіб. / Т. О. Ставерська, І. С. Андрющенко. – Х. : Видавець Іванченко І. С., 2013. - 146 с.
20. Таукешева Т. Д. Фінансове планування діяльності бюджетних установ : навч. посіб. / Т.Д. Таукешева. – Х. : Харківський нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, 2017. - 405 с.
21. Тешева Л.В. Роль фінансового планування у сучасних умовах господарювання / Л.В. Тешева, М.П. Хохлов, І.М. Петрова // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2018. - №23. - С. 314-320.
22. Сайт Сумського державного університет. Режим доступу: <https://sumdu.edu.ua/uk/>

23. Al Halbusi H. The Effect of Electronic Word-Of-Mouth (EWOM) On Brand Image and Purchase Intention: A Conceptual Paper. / H. Al Halbusi, S. Tehseen // *SocioEconomic Challenges*. 2018. №3(2). P. 83-94. DOI: [10.21272/sec.3\(2\).83-94.2018](https://doi.org/10.21272/sec.3(2).83-94.2018)
24. Iqbal K. Human Development and Economic Growth in Pakistan. / K. Iqbal // *SocioEconomic Challenges*. 2018. №3(2). P. 66-75. DOI: [10.21272/sec.3\(2\).66-75.2018](https://doi.org/10.21272/sec.3(2).66-75.2018)
25. Meresa M. Factors Determining the Success of Small and Medium Enterprises in Tigray region: the Case of selected town Hintalo Wejerat Wereda. / M/ Meresa, Haftu Kidanemariam // *SocioEconomic Challenges*. 2019. №3(1). P. 72-89. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(1\).72-89.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(1).72-89.2019).
26. Meresa M. The Effect of Strategic Management Practices on the institutional Performance; the case of Dedebit credit and saving institution in Eastern Tigray. / M. Meresa // *SocioEconomic Challenges*. 2019. №3(3). P. 80-97. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(3\).80-97.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(3).80-97.2019).
27. Mohamed Abdalla The Role Of Regional Planning In Achieving Economic Development And Social Justice In Sudan. / Mohamed Abdalla Mohamed Ahmed // *SocioEconomic Challenges*. 2019. №4(2). P. 101-113. DOI: [http://doi.org/10.21272/sec.2\(4\).101-113.2018](http://doi.org/10.21272/sec.2(4).101-113.2018)
28. Mujtaba, B. G. Understanding the Interconnectedness of International Trade Theories: A Case in Point of Cuba in Transition. / B. G. Mujtaba, P. F. Pellet, J. Sungkhawan, // *SocioEconomic Challenges*. 2019. №3(1). P. 27-41. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(1\).27-41.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(1).27-41.2019).
29. Rahman, Md. M. Influential Aspects of Women Engagement in Entrepreneurial Activities: A Study on Handicrafts Enterprise in Bangladesh. / Md. M. Rahman, Md. Abdullah // *SocioEconomic Challenges*. 2019. №3(2). P. 89-99. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).89-99.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).89-99.2019).
30. Saberifar, R. Measuring the Level of Satisfaction with Respect to the Quality of Services Provided by the Local Tourist Destination in Mashhad, Iran. / R. Saberifar, U. Chatterjee, G. S. Bhunia // *SocioEconomic Challenges*. 2019. №3(1). P. 64-71. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(1\).64-71.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(1).64-71.2019).

31. Singh SN Population Growths and Socio-Economic Development: An Analysis of Mettu Town of Ethiopia. / SN Singh //SocioEconomic Challenges. 2019. №3(1). P. 52-63. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(1\).52-63.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(1).52-63.2019).
32. Singh, S.N. Role Of Street Vending In Urban Livelihood (In Case Of Mettu Town). / S.N. Singh //SocioEconomic Challenges. 2020. №4(1). P. 82-101. [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).82-101.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).82-101.2020).
33. Vargas-Hernández J. G Critical Analysis On Institutional Capital On Trade And Environmentally Sustainable Development Under NAFTA. / J. G.Vargas-Hernández, E. P. Orozco-Quijano, J. Virchez //SocioEconomic Challenges. 2018. №4(2). P. 21-31. DOI: [http://doi.org/10.21272/sec.2\(4\).21-31.2018](http://doi.org/10.21272/sec.2(4).21-31.2018)
34. Vidic, F. Entrepreneurial Orientation and Knowledge Creation and Their Impact on Company Performance. / F. Vidic //SocioEconomic Challenges. 2018. №3(2). P. 37-48. DOI: 10.21272/sec.3(2).37-48.2018
35. Weldeclassie, H. A. Do Micro-Credits Work As An Effective Anti-Poverty Pro-gram For Poverty Eradication? Evidence From Ethiopia. / H. A. Weldeclassie, C. Vermaak //SocioEconomic Challenges. 2019. №3(2). P. 31-53. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).31-53.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).31-53.2019)